

Переднє слово

До знакових постатей української, й ширше – європейської, філософської думки XX століття Степана Балея і Олександра Кульчицького можна зарахувати з кількох причин. Насамперед тому, що обоє розпочали своє навчання у Львівському університеті в часі активних дискусій щодо становлення української державності, появи перших українських політичних партій, громадської й інтелектуальної діяльності Івана Франка та Михайла Грушевського, функціонування у Львівському університеті філософської школи, започаткованої Казимежом Твардовським, слава про яку згодом пошириться далеко за межі Львова й стане його одним з найяскравіших здобутків у вимірах світової філософії, активної роботи Наукового товариства імені Шевченка, поширення ідей Брентано, неокантіанців, глибинної психології тощо. До того ж, ознайомлення з європейською науково-філософською думкою обоє продовжили у стінах провідних європейських університетів: Балея – зокрема в Берлінському університеті, Кульчицький – у паризькій Сорбонні. Згодом обидва вимушено залишили Львів: Балея став викладати у Варшавському університеті, Кульчицький тривалий час викладав в Українському вільному університеті в Мюнхені. Щоб розширити свою читацьку аудиторію й поширити власні наукові ідеї, обоє чимало творів писали й публікували не лише українською, а й польською, німецькою, а Кульчицький ще й французькою і англійською мовами. Філософська, психологічна і педагогічна проблематика, яку вони розвивали упродовж життя, цікава для дослідників і сьогодні, коли минає 140 років від дня народження Степана Балея і 130 років від дня народження Олександра Кульчицького.

Щоб вшанувати їхній творчий внесок у розвиток української науки, філософії і культури, у Львівському університеті в лютому 2025 року відкрили книжкову виставку «Випускники філософського факультету Львівського університету», а також провели міжнародний круглий стіл. У рамках книжкової виставки в Читальному залі Наукової бібліотеки ЛНУ імені Івана Франка експонували наукові праці Степана Балея і Олександра Кульчицького, а також дослідження сучасних авторів, присвячені аналізу їхньої творчості. До участі в круглому столі, присвяченому обговоренню творчого спадку Балея і Кульчицького, долучилися учені з України, Польщі і Німеччини. У своїх доповідях вони розглянули філософсько-антропологічні, психологічні, педагогічні, логічні ідеї обох мислителів. Учасники під час заходу апробували результати власних наукових досліджень, які згодом доповнили й представили у формі наукових статей, опублікованих зокрема у представленій на розсуд вельмишановному Читачеві першій частині чергового, 32-го, випуску *Вісника* й,

безперечно, стануть і надалі джерелом ідей і матеріалів для утвердження філософської думки учених із Львівського університету, студентів і випускників його філософського факультету – тих, хто своєю працею долучилися до становлення української інтелектуальної традиції й розвивали передові науково-філософські ідеї свого часу.

Цей Вісник складатиметься з двох частин. До першої з них увійшли дослідження, присвячені епістемологічним, логічним і психологічним аспектам творчості Степана Балея, а також аналізу питань філософії свідомості і філософської антропології у творчості Олександра Кульчицького. Через призму вивчення відповідної проблематики продемонстровано широту науково-філософських зацікавлень обох мислителів, а також актуальність висловлених ними ідей у контексті розвитку сучасної філософської думки.

Робота над проектом відбувалася за підтримки дослідницького гранту *The Teodota and Ivan Klym Grants in Ukrainian Studies 2024–2025* від Канадського інституту українських студій Університету Альберти, за що висловлюємо особливу подяку всім причетним до справи меценатства. Спільними зусиллями творимо історію філософії.

Андрій Синиця